

קרן שמש מאוחרת

שקיעה מול חוף ים, גלים שמתנפצים אל רכס כורכר, אצרות טבעיים והיסטוריה אין סופית. טיול קסום בשמורת הטבע חוף הבונים

כתיבה: קאמי מור **צילומים:** דורון ניסים, אמנון נחמיאס

הים התיכון. זה המקום להזכיר שמדובר בשמורת טבע: הצדפים והחלזונות הם ערך טבע מוגן ולמרות הפיתוי אין לאסוף אותם. ממפרץ הצדפים נטפס על גבעת הכורכר, ממנה נשקפים נופי הכרמל וחופיו. באזור הכרמל שלווה רכסי כורכר שנוצרו כתוצאה מהתגבשות חוליות (דיונות) קדומות, שחלק מהחוקרים רואים בהם את קווי החוף שהיו כאן בעבר. אנחנו נטייל על הרכס האמצעי, ממנו נוכל לראות את הרכס המזרחי עליו ממוקם מושב הבונים. מנקודה זו בשטח, הרכס המערבי מצטייר כאיים קטנים ורחוקים בים.

אל גבעת הפריחה

בין רכס כורכר אחד למשנהו יש עמק קטן המכונה "מרבזה", על שום צורתו

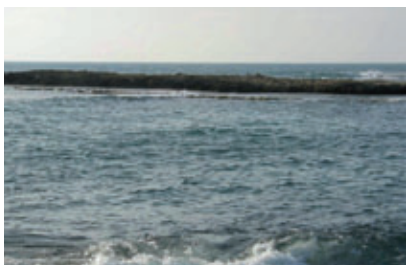
המוארכת והצרה, דמויית המרזב. אדמת הסחף שמביאים אליו הנחלים הופכת אותו לאזור פורה מצד אחד אך מוצף בחורפים מצד שני, בגלל בעיית הניקוז. בין מושב הבונים לרכס הכורכר שלנו ניתן לראות את השדות החקלאיים שבמרזבה, והבאים לכאן בחודשים הקרירים של השנה יראו במרכזם שלולית חורף גדולה.

חוף הכרמל משתרע בין הר לים, לאורך 23 קילומטרים של נוף, וכולל נופים חוליים כמו חוף האקוודוקט הסמוך לקיסריה, שבו חול זהוב ודיונות שנמשכות עד האופק. יש בו גם חופים סלעיים שהגלים מתנפצים אליהם, כמו שמורת הטבע חוף הבונים וחוף שקמונה. הפעם נסייר בחוף הבונים, סיור שתחילתו בגבעת כורכר וסופו בגלים המתדפקים על גבולות המפרץ הקטן של חוף דור ובמאות הצדפים המוטלים על החוף.

לאורך הדרך מצפים לנו מפרצים חוליים ומפרצים סלעיים, כל אחד מהם מאופיין בעולם חי וצומח ייחודי. הסיור מתחיל במגרש החניה של שמורת הטבע: נצטייד בדפדפת בכניסה ונעקוב אחר השביל המסומן עד מפרץ הצדפים – כאן נמצא צדפים מסוגים שונים: נעמית, צלחית, תמר הים ובוצית. בין הצדפים ניתן לראות גם קונכיות של חלזונות, כמו חילזון הארגמון החי בחופי

כמו חוף האקוודוקט הסמוך לקיסריה, שבו חול זהוב ודיונות שנמשכות עד האופק. יש בו גם חופים סלעיים שהגלים מתנפצים אליהם, כמו שמורת הטבע חוף הבונים וחוף שקמונה. הפעם נסייר בחוף הבונים, סיור שתחילתו בגבעת כורכר וסופו בגלים המתדפקים על גבולות המפרץ הקטן של חוף דור ובמאות הצדפים המוטלים על החוף.

לאורך הדרך מצפים לנו מפרצים חוליים ומפרצים סלעיים, כל אחד מהם מאופיין בעולם חי וצומח ייחודי. הסיור מתחיל במגרש החניה של שמורת הטבע: נצטייד בדפדפת בכניסה ונעקוב אחר השביל המסומן עד מפרץ הצדפים – כאן נמצא צדפים מסוגים שונים: נעמית, צלחית, תמר הים ובוצית. בין הצדפים ניתן לראות גם קונכיות של חלזונות, כמו חילזון הארגמון החי בחופי

שקיעה בחוף דור. צילום: אמנון נחמיאס

התל המגוונים והמרשימים מוצג במזיאון המזגגה שבקיבוץ נחשולים (ראה מסגרת). מראש התל תצפית נוף מרהיבה: הים ממערב, שמורת הטבע חוף הבונים מצפון, חוף דור וקיבוץ נחשולים ומושב דור מדרום והכרמל ממזרח.

הזכוכית ושברה: מוזיאון המזגגה

בשנת 1891 החליט הברון רוטשילד שהגיעה העת לשיווק ינות בבקבוקים מתוצרת הארץ. לצורך המשימה נשלח מאיר דיזינגוף, לימים ראש עיריית תל אביב, ללמוד על ייצור זכוכית בצרפת ובאנגליה. כשחזר, הוקם בית החרושת לזכוכית בכפר הערבי טנטורה. אלא שהמפעל נקלע לקשיים כלכליים ונסגר כעבור כארבע שנים. חזון הזכוכית התנפץ והמבנה עמד נטוש והרוס במשך 85 שנה, עד שחברי קיבוץ נחשולים החלו להפוך את החורבות למוזיאון לאומי מוכר. כיום מוצגים במקום ממצאי החפירות מתל דור וכן תערוכת "חלום הזכוכית ושברו" - הצצה אל עדויות מתעשיית הזכוכית הקטנה שניסו לייסד כאן.

הגעה: לבאים בכביש מס' 2, יש לפנות במחלף זכרון יעקב לכביש מס' 4. עוברים מתחת לכביש החוף ופונים ימינה לכיוון קיבוץ נחשולים. הכניסה בתשלום. לפרטים: טל' 04-6390950, אתר האינטרנט: www.mizgaga.com

צילום: ישראלי ברנשטיין

פני הרכס. ביציאה מהמערה נסתכל לכיוון הים, שם נבחין בשרטון בולט, השייך לשיאיו של רכס הכורכר המערבי, הבולטים מעל פני המים.

כאן מתחיל השביל לטפס לראש גבעת הפריחה העשויה כורכר. בפסגתה נוכל למצוא שיחים של סירה קוצנית, קורנית מקורקפת שריחה חזק אך נעים, אלת מסטיק ומתנן שעיר. כל הצמחים נראים ככרים קוצניים ושטוחים. מי שיעמוד פה לרגע, כשגלי הים גבוהים ונשברים על החוף בחזקה ורוח מערבית נושאת איתה רסס ים וחול - יבין מדוע כאן "שוכבים" שיחים שבמקומות אחרים הם זקופי קומה. חדי העין יוכלו גם להבחין שהצמחים בחוף ערוכים בחגורות, בהתאם למרחקם מקו הים ולכושרו של הצמח לעמוד בפני השפעת הים והרוח. בתחילת האביב פורחת בגבעה זו ממש סדרה של פרחים מוגנים ובה האירוס המצוי, כלניות, צבעוני ההרים, שחלב פרפרני ונוריות (זהו גם סדר פריחתם). כולם נמוכים מהרגיל, ממש כמו שכניהם השיחים. מראש הגבעה נביט מערבה ונבחין בשרידי ספינה טבועה שהובילה מלט אל חופי הארץ (ראו עמוד קודם).

ב"גבעת הפריחה" נפגשים שני שבילים. כיוון שהגענו מצפון (בשביל הלבן-אדום-לבן) נחזור עתה בשביל השני, המוביל אותנו דרך באר חצובה חזרה למגרש החניה (סימון השביל לבן-ירוק-לבן). השביל שבו הגענו נמשך דרומה, ואפשר לעקוב אחריו כדי להגיע לתל דור ולקיבוץ נחשולים (סימון השביל לבן-אדום-לבן).

בדרך לתל דור נחלוף על פני מחצבות כורכר עתיקות, כמה מפרצונים חוליים ומפרץ גדול אחד שבו נוכל לראות "סלעי חוף" (beach rocks) המכילים אין ספור צדפים, בעיקר נעמית, המלוכדים יחד עם מעט חול ב"מלט" ירני. סלעים אלו נוצרו לאורך החוף. לעתים, בעת הגאות, נוצרות ביניהם בריכות של מי ים.

ממפרץ זה מתפתל השביל ועולה לראש תל דור, פעם עיר נמל גדולה שרוכלי הימים הביאו אליה את מרכולתם ולימים מקום מושבו של כפר ערבי קטן בשם טנטורה שעשן שם עד 1948. רצף התיישבותי ארוך שנים התקיים במקום בעבר ונמשך מתקופת הברונזה ועד התקופה הצלבנית. חלק ממצאי

מדריך שימושי

הגעה: נוסעים בכביש החוף הישן (מס' 4) עד צומת הבונים, ופונים מערבה למושב הבונים (המעבר בגשר מעל כביש החוף). בכניסה למושב יורדים ימינה לדרך עפר, ופונים שמאלה בצומת השטים עד הכביש. בכביש פונים ימינה, חוצים בזהירות את פסי הרכבת ומשם ממשיכים לדרך העפר ולמגרש החניה הסמוך לחוף (הכניסה בתשלום). אפשרות אחרת: נוסעים בכביש החוף החדש (כביש מס' 2), הבאים מדרום יפנו מזרחה במחלף זכרון יעקב, וימשיכו עד צומת פורידיס (כביש מס' 4). הבאים מצפון יפנו במחלף עתלית וימשיכו עד צומת אורן (כביש מס' 4) ומשם לכניסה למושב.

אורך המסלול: 2 ק"מ (מסלול מעגלי).

משך המסלול: 2-3 שעות.

גיל: מתאים לכולם, גם למשפחות.

סימון שבילים:

א. חוף הבונים - גבעת הפריחה - חוף דור. יש לעקוב אחר הסימון לבן - אדום - לבן (המערבי).

ב. חוף הבונים - גבעת הפריחה (לפונים בחזרה).

לעקוב אחר הסימון הלבן - ירוק - לבן.

הערה: ניתן ללכת עד חוף דור מסלול של כ-4.5 ק"מ שאינו מעגלי.

ציוד: מים לשתיה, כובע, קרם הגנה, נעליים גבוהות נוחות להליכה וארוחה קלה.

עונה מומלצת: הטיוול מתאים לכל ימות השנה. בקיץ מומלץ להגיע בשעות הבוקר המוקדמות או אחר הצהרים עד שעת השקיעה. בקצה הצפוני של חוף הבונים ישנם סככות צל, שירותים ומזנון. ניתן ללון בחלק זה של השמורה.

שימו לב: אין לטעות מהמסלולים המוסדרים ואין לפגוע בחי, בצומח ובדומם בשמורה.

חוף דור הינו חוף רחצה פרטי מוכרז (הכניסה בתשלום) עם שירותי הצלה.